Szakköri feladatok

2022. december 19.-re

1. Vezető keret rezgése

Tömör, ϱ sűrűségű, S keresztmetszetű vezetődrótból (majdnem teljes) négyzetet hajlítunk, majd az *ábrán* látható P és Q oldalfelező pontokban tűcsapágyakkal függőlegesen tengelyezzük. A keretbe (a forgását nem akadályozó) vékony, hajlékony drótokon I erősségű áramot vezetünk. A keret alatt, attól d távolságban egy hosszú, egyenes vezető található, melyben ugyancsak I erősségű egyenáram folyik. (d sokkal kisebb a drótkeret oldalhosszánál.)

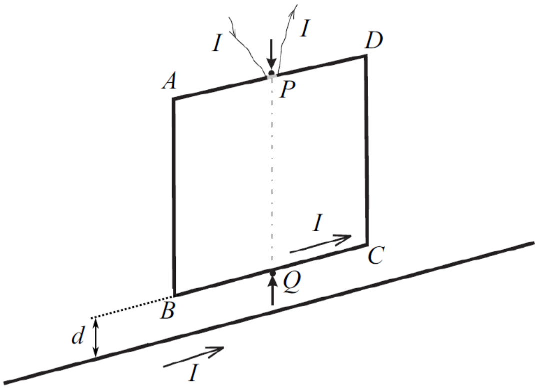

1.1. Vizsgáljuk meg, hogy a keretet kicsiny szöggel kitérítve mekkora visszatérítő forgatónyomaték hat a négyzet AB, BC és AD oldaléleire! Hasonlítsuk össze az M_{AB}, M_{BC}, M_{AD} forgatónyomatékok nagyságrendjét! (A kitérés olyan kicsi, hogy a keret alsó sarkainak elmozdulása d-nél sokkal kisebb.)

1.2. A visszatérítő forgatónyomatékban csak a vezető rendű tagot megtartva határozzuk meg, mekkora periódusidejű mozgást végez a keret, ha kicsit kitérítjük egyensúlyi helyzetéből! Számítsuk ki az eredményt numerikusan is. Adatok: $\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7}$ Vs/(Am), $\varrho = 8960$ kg/m^3, $S = 1{,}5$ mm^2, $d = 1$ cm, $I = 10$ A.

2. Miért tér vissza a bumeráng?

Ez a feladat a bumerángok működési elvével foglalkozik. Bár a mozgás pontos leírása igen bonyolult, bizonyos egyszerűsítő feltevésekkel élve jól megérthető a bumerángok visszatérésének oka. A feladatban egy szimmetrikus, homogén tömegeloszlású, kereszt alakú bumerángot vizsgálunk (lásd az *ábrát*). Jelöljük a bumeráng teljes tömegét m-mel, karjainak hosszát R-rel, karjainak szélességét a-val ($a \ll R$), a karok vastagsága ezekhez a méretekhez képest elhanyagolható.

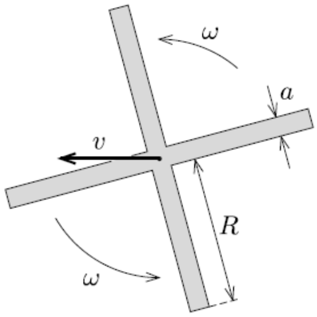

A bumerángot eldobjuk úgy, hogy síkja függőleges legyen. A bumeráng ω szögsebességgel forog a síkjára merőleges szimmetriatengelye körül, és eközben a középpontja vízszintes irányban v sebességgel halad. A szárnyakra a mozgás során olyan hidrodinamikai erő hat, amelynek iránya merőleges a szárnyak síkjára, és az *ábrán* jelölt forgásirány esetén az ábra síkjából kifelé mutat. A szárny egy kicsiny ΔA felületű darabkájára ható hidrodinamikai erőt a

$$\Delta F = \gamma v_\perp^2 \Delta A$$

alakban adhatjuk meg, ahol $v_\perp$ a levegő szárnyhoz viszonyított (relatív) sebességének a szárny élére merőleges komponense. A γ együttható értéke arányos a levegő (állandónak tekinthető) sűrűségével, ezen kívül pedig a bumeráng alakjától függ. A feladatban a nehézségi erőt és a közegellenállásból származó disszipációt mindvégig hanyagoljuk el.

2.1. Határozzuk meg a bumerángra ható eredő hidrodinamikai erő egy fordulatra vett időátlagát! A választ v, ω, R, a és γ segítségével adjuk meg.

2.2. Számítsuk ki a bumerángra ható eredő forgatónyomaték egy fordulatra vett időátlagát a bumeráng tömegközéppontjára vonatkoztatva! A választ v, ω, R, a és γ segítségével adjuk meg.

2.3. Mekkora legyen a bumeráng eldobásakor a $v/(\omega R)$ arány, hogy a bumeráng középpontja vízszintes síkú körpályán mozogjon? (Tételezzük fel, hogy a bumeráng $2\pi/\omega$ forgási periódusideje sokkal kisebb a körpályán való mozgás periódusidejénél.)

2.4. Adjuk meg a bumeráng középpontja által leírt pálya ϱ sugarát γ-val és a bumeráng adataival kifejezve!

2.5. Ugyanabból az anyagból két geometriailag hasonló bumerángot készítünk: az egyik a másiknak minden lineáris méretében a felére kicsinyített mása. Hogyan viszonyul a megfelelően eldobott, körpályán mozgó bumerángok pályasugara a két esetben?